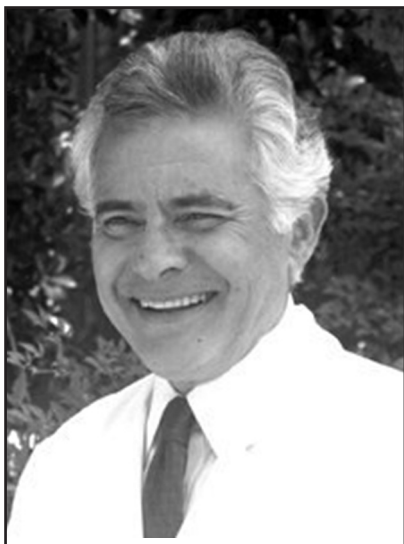

Dr. Paszternák Alfréd professzor (1930–2023)

A hazai és a nemzetközi orvostársadalom tagjai, a Magyar Tudományos Akadémia közössége, a világban élő magyarok mély fájdalommal értesültünk, hogy dr. Paszternák Alfréd nőgyógyászprofesszor, akadémiai külső tagja 2023. február 22-én, életének 92. évében Los Angelesben elhunyt.

Paszternák Alfréd 1930. szeptember 28-án Tállyán, egy bortermeléssel foglalkozó és malommal is rendelkező jómódú családban született. Tanulmányait a helyi evangélikus iskolában kezdte, azonban amikor 1944 áprilisában a nácik megszállták Magyarországot, a Paszternák családot más tállyai zsidó családdal együtt a sátorlajúhelyi gettóba deportálták, majd hat hét múlva Kassáról marhavagonban Auschwitzba szállították. A nőket és a férfiakat különválasztották, a 14 éves fiú édesapjával együtt maradt. Érkezésük után hamarosan mindkettőjüket az alsó-sziléziai Dörmhauban lévő koncentrációs táborba vitték. A gyilkos táborokat a szövetségesek, nevezetesen az övéket 1945. május 9-én a Vörös Hadsereg katonái szabadították fel. Gimnáziumi éveit már Budapesten töltötte. Berend T. Ivánnal, akadémiai egykori elnökével [1] járt egy osztályba. Barátságuk innen eredeztethető, bár politikai meggyőződésük teljesen ellentétes volt. Olyan tanáraik voltak, mint Pach Zsigmond Pál (történelem) és Szabolcsi Miklós (magyar irodalom), akik később akadémiai rendes tagjai lettek, az előbbi testületünk választott alelnöke is volt.

Érettségi után Paszternák Alfréd felvételi kérelmét „osztályidegen” származása miatt mind a négy orvosegyetem elutasította. Végül a Pécsi Orvostudományi

Egyetemen kezdte, majd egy év után Budapesten folytathatta egyetemi tanulmányait, ahol 1955-ben „*summa cum laude*” minősítéssel végzett.

1956-ban rezidens volt, erről az időszakról így írt: „A budapesti Péterfy Sándor utcai kórházban dolgoztam első éves gyakorló orvosként, amikor a szabadságunkért küzdők törekvése fenyveres harccá, forradalommal fejlődött. Kórházunk az aktív harcok napjaiban a forradalom kórháza lett. Majdnem kizárólag sebesülteket láttunk el. A közelben lévő pártközpont területéről teherautókkal szállították őket. Egyik napról a másikra mi, legfiatalabbak a szükség folytán igazi orvosokká lettünk.” „Később, amikor nyilvánvalóvá vált, hogy a forradalom elbukik, ez a két szó határozta meg döntésemet – nem tudok boldogulni Magyarországon, bármilyen áron el kell hagynom szülőhazámat. 1956. december 8-án így is cselekedtem” – olvasható a 2016 októberében közzétett írásában [2]. (Itt jegyzem meg, hogy több évtizedes barátságunk alatt, beszélgetéseink során ismételtelen szóba került Tóth Ilona szigorló orvos koncepció pere, akit a forradalom után kivégeztek, és aki szintén ott dolgozott az osztályon. Paszternák Alfréd mindig kizárta a legkisebb lehetőséget is annak, hogy a sérültek orvosi ellátása során ne érvényesült volna a betegeket megillető egyenlő ellátás elve.)

1956 forradalma alatt világhosszá vált számára, hogy nem maradhat tovább egy kommunista diktatúrában. Saját társadalmi helyzetét úgy jellemezte, hogy a nácik számára faji ellenség, a kommunisták számára osztályellenesség. Amerikába ment a családjával. „Ha büszkélkedhetek egy kicsit – írta egyszer –, akkoriban az amerikai törvények szerint a külföldi diplomával rendelkező orvosoknak két év szakmai gyakorlaton kellett részt venniük. A Cedars-Sinai Medical Center-ben, az ország egyik legkiválóbb orvosi intézményében, jó eredményeim miatt kihagyhattam a második évi gyakorlatot.” 1963-ban a szülészeti-nőgyógyászati osztály igazgatója felvette Őt munkatársként Beverly Hills-i magánpraxisába, ahol hét évig tevékenykedett. Működését így jellemezte: „Soha nem kényszerítettek olyasmire, ami az ítéletemmel ellentétes volt, de soha nem kértek lehetetlent sem.” Később főorvos lett a Century City Hospitalban, majd a Los Angeles-i Kaliforniai Egyetem (UCLA) orvoskarának professzora, vezető nőgyógyász szakorvos. Nőgyógyászati tevékenysége messze túlmutatott a kaliforniai, Beverly Hills-i híres nőbetegek ellátásán. Többek között az amerikai elnöki és a leggazdagabb arab királyi család női betegségekre szakosodott konziliánus orvosaként széles hazai és nemzetközi elismertségre tett szert. Betegellá-

tási tevékenységén kívül úttörő szerepet vállalt a nőgyógyászati sebészet kibontakozó ágának, a nőgyógyászati endoszkópiának a kidolgozásában és elterjesztésében. Kutatási területe a minimálisan invazív nőgyógyászati sebészet volt, összehasonlítva előnyeit és hátrányait a laparotomiás hysterectomiával, különös tekintettel a fertilitásra, a terhességre és a szülésre.

Mindvégig támogatta a magyar orvosképzést. Saját költségén szervezett szakmai továbbképzési, transzatlanti kapcsolatot, amelyben a hatalmas, 9 órás időeltolódás ellenére az UCLA és a Cedars-Sinai Medical Center professzoraitól videó-előadásokon tanulhattak a magyar orvosok és orvostanhallgatók. 2000. május és 2002. szeptember között segítségével és állandó közreműködésével videokonferenciák valósultak meg a Cedars-Sinai Orvosi Központ, valamint a Szabolcs utcai Orvostovábbképző Egyetem (igazgató: Gáti István professzor) szülészeti tanszékei között [3]. Később a Semmelweis Egyetem I. Számú (Baross utcai) Szülészeti és Nőgyógyászati Klinikája is előadásokkal csatlakozott ehhez az oktatási programhoz. Nagyon jó véleménye volt a magyar orvosképzésről, különösen a Baross utcai Szülészeti és Nőgyógyászati Klinikáról, amelyet ismételtelen meglátogatott (igazgató: Papp Zoltán professzor). Az ott tapasztaltakról nemcsak úgy beszélt, mint Semmelweis Ignác egykori klinikájáról, hanem az ott folyó klinikai munkát, orvosképzést és kiemelkedő felszereltségét is példaként említette.

Új hazájában a Republikánus Nemzeti Bizottság (RNC) és a Republikánus Párt országos vezetőségének tagja volt, amely testület felelős például a választási stratégia megalkotásáért és a Republikánus Nemzeti Konvenció összehívásáért. Ezen minőségében is szívügye volt Magyarország. Kezdetől fogva támogatta a Fialat Demokraták Szövetségét és annak utódját, későbbi működését.

Paszternák Alfréd mindig nagyon büszke volt magyarságára, a magyar nyelvet tökéletesen beszélte, hazánk és a magyarok ügyét nemzetközi szinten folyamatosan támogatta. Amikor 2011-ben szükségesnek tartottuk egy olyan szervezet létrehozását, amely értékelkötelezetten, de pártatlanul járul hozzá ahhoz, hogy Magyarország és a magyarok eredményeikhez méltó elismerésben részesüljenek a világban, akkor Paszternák Alfréddal, Lámfalussy Sándorral, Marton Évával, Oláh Györggyel, Gulyás Balázssal, Módy Istvánnal – hogy csak néhányat említsek 12 kiváló alapítótársam közül – létrehoztuk a Magyarország Barátai Alapítványt [4].

Nagyívú munkássága számos hazai és külföldi elismerésben részesült. A Magyar Nőgyógyász Társaság tiszteletbeli tagja, a Haynal Imre Egészségtudományi Egyetem díszdoktora, 2004-ben a Magyar Tudományos Akadémia Orvosi Tudományok Osztályának javaslatára a testület külső tagjának választotta. „Holokausz és bioetika” című székfoglaló előadását 2005. május 17-én tartotta (lásd MTA Külhoni magyar tudósportrék, 2023. március 6.). 1988-ban Semmelweis-emlékérmét kapott,

2007-ben az Akadémiai Kiadó Nívódíjában részesült. A Magyar Érdemrend tisztikeresztje (polgári tagozat) kitüntetését 2017-ben Los Angelesben vehette át Széles Tamás főkonzultól a magyar–amerikai kapcsolatok ápolásának, valamint Magyarország tengerentúli népszerűsítését szolgáló tevékenységének elismeréseként. Legfontosabb külhoni elismerései: az USA Kongresszusának kitüntetése (1976, 1978), Kalifornia Állam kitüntetése (1976), Los Angeles Város kitüntetése (1976), a Torath Emeth Akadémia és a National Telethon of Chabad „Az év embere” kitüntetése, az izraeli Felsőoktatási Alap „Flame of the Truth” díja. Az Amerikai Szülészeti és Nőgyógyászok Testületének diplomátája lett, tagja volt az Amerikai Szülészeti és Nőgyógyászati Szakmai Kollégiumnak, valamint számos helyi, nemzeti és nemzetközi társaságnak. Tagja volt a Board of Governors-nak.

Paszternák professzor számos szakmai előadást tartott egyetemeken és orvostudományi kongresszusokon, klinikai tapasztalatait, eredményeit számtalan tanulmányban közölte. Szerzője volt az „Orvostudomány a holokauszban” című előadás-sorozatnak.

Személyes jellegű emlékem, hogy amikor pár évvel ezelőtt elkísértem Tállyára, szülőfalujába, bejártuk a települést és környékét. Mindenről eszébe jutott valami, megrohanták az emlékek, amiről így írt: *„Annak idején a rabbi család egykori lakhelye melletti üres telken állt a Zsinagóga. Ott sorakoztattak fel bennünket elszállításunk előtt a falnál. A csendőrök puskatussal lökdösték, ütlegelték az embereket. Többször felszólítottak, hogy adjunk át minden pénzt, ékszert, órát, értéket. Az ujjamon még ott volt a pecsétgyűrű, amit néhány hónappal korábban bar-micvára, tizenharmadik születésnapomon, férfivá avatásomkor kaptam a szüleimtől. Észrevétlenül lehúztam, a földre potyantottam és a földbe tapostam.”* Többször említette, lehet, hogy máig is ott van, ahol akkor nyelte el a talaj, amikor társaival együtt a haláltáborba hurcolták.

Nekünk, tudósoknak, orvosoknak az emberek gyógyítása a feladatunk. A koncentrációs táborokban azonban esküt tett német orvosok kiszolgáltatott embereken kísérleteket végeztek, „informed consent”, azaz a foglyok hozzájárulása nélkül. Orvosprofesszorként és holokausz-túlélőként Paszternák professzor a nyugdíjazása után kötelességének érezte, hogy feltárja a kísérleteket, neveikkel, fotókkal dokumentálva a szörnyű tényeket. Meggyőződése szerint *„a holokausz nem a zsidóság, hanem az emberiség ügye!”* [5]. Négy évig dolgozott könyvén, háromszor járt Izraelben kutatásokat folytatva, ahol külön engedélyt kapott, hogy hozzáférjen a nem nyilvános archívumokhoz. Adatokat gyűjtött Ausztriában, Magyarországon és Németországban is, hogy megírja nagy hatású könyvét [6]. Könyvéről a következőket nyilatkozta: *„A tervzetemet elküldtem egy neves amerikai egyetemi sajtónak, aki azt mondta, akár egy éven belül megjelenhet. Szerencsére nem sokkal ezután beszéltem Vizi E. Szilveszterrel, aki akkoriban a Tudományos Akadémia elnöke volt. Vizi és Felesége (Dr. Ádám Veronika) sokszor meglátogattak Los Angelesben, volt, hogy együtt nyaraltunk. Ő volt*

az, aki javasolta, küldjem el az Akadémiára, hozzátéve, akár 3 hónapon belül a kezembe kerülhet. Ez pontosan így történt, amiért őszintén nagyon hálás vagyok. Mellesleg, tudomásom szerint könyvem rövid időn belül széles körben ismertté és elismertté vált.”

A könyve megírásához szükséges kutatásai hozzájárultak a Nürnbergi Kódexnek – az orvostika nürnbergi orvospert követően megalkotott szabályainak – modern értelmezéséhez, hogy élő emberen az illető előzetes hozzájárulása és mindenre kiterjedő tájékoztatása nélkül tilos orvosi kísérletet végezni, továbbá hogy meg kell kérdőjelezni azokat az eredményeket, amelyek a koncentrációs táborokban végzett kísérletek során születtek.

Élete során feleségének, dr. Hollósi Erzsébetnek a szeretete negyven éven keresztül elkísérte. Kettőjük harmonikus kapcsolata 1984-ben kezdődött, összetartozásuk, sorsuk az egekben íródott. Az emberek számára példaképpé váltak, hogy az Ószövetség és az Újszövetség egyazon Istenének hívői élnek együtt boldogságban, közben mindketten eleget tesznek egyházuk liturgikus

kötelezettségének. Erzsébet orvostudásával, szeretetével támogatta férjét, de férje végakarata teljesítésével, gondos ápolásával hosszabbította meg az együtt töltött, Isten által engedélyezett földi időt. Istenhitéről Paszternák professzor az akadémiai székfoglaló előadásában is vallott, Kosztolányi Dezső Hajnali részsegség című versének részletével:

„Bizony, ma már, hogy izmaim lazulnak,
úgy érzem én, barátom, hogy a porban,
hol lelkek és göröngyök közt botoltam,
mégis csak egy nagy, ismeretlen úrnak
vendége voltam.”

Requiescat in pace, szeretett Barátom!

Vizi E. Szilveszter dr.

Hivatkozások

- [1] Vizi E. Sz., Iván T. Berend, 15th president of our Academy has turned 90. [Berend T. Iván, Akadémiánk 15. elnöke 90 éves.] Magy Tud. 2020; 181: 1577–1583. [Hungarian]
- [2] Paszternák A. Class alien, enemy. In: My revolution. Memories – 1956. [Osztályidegen, ellenség. In: Az én forradalmam. Visszaemlékezések – 1956.] Friends of Hungary Alapítvány, Budapest, 2016; pp. 196–197. [Hungarian]
- [3] Török M, Pasternak A, Hobel C, et al. Intercontinental video-conference between US and Hungarian obstetricians: a 30-month study. Telemed Telecare 2004; 10: 236–238.
- [4] Friends of Hungary Foundation. [Magyarország Barátai Alapítvány.] Available from: <https://friendsofhungary.hu/> [accessed: June 8, 2023]. [Hungarian]
- [5] Gál Zs. Faces – Alfréd Paszternák. [Arcok – Paszternák Alfréd.] Népszabadság, 2007. február 10. [Hungarian]
- [6] Paszternák A. Inhuman research: medical experiments in German concentration camps. [Embertelen kutatás: orvosi kísérletek a német koncentrációs táborokban.] Akadémiai Kiadó, Budapest, 2007. [English and Hungarian]

„Tandem bona causa triumphat.”
(Az igaz ügy végül diadalmaskodik.)